

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Ceny potravín v Európe“

[KOM(2008) 821 v konečnom znení]

(2010/C 128/21)

Spravodajca: **pán KAPUVÁRI**

Komisia sa 9. decembra 2008 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Ceny potravín v Európe“

KOM(2008) 821 v konečnom znení.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. septembra 2009.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 457. plenárnom zasadnutí 4. a 5. novembra 2009 (schôdza z 5. novembra) prijal 75 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. Konečným cieľom snahy zlepšiť potravinový dodávateľský reťazec a zabezpečiť, aby bol účinnejší a konkurencieschopnejší by nemalo byť úsilie znižovať ceny potravín. To by znamenalo, že sa potravinový dodávateľský reťazec aj naďalej bude uberať nesprávnym smerom, tak ako tomu je i dnes. Musíme zabezpečiť, aby platil aj naďalej realistický pomer ceny a hodnoty. Pokiaľ výrobný reťazec očakáva nízke ceny, vo veľkej miere to obmedzuje investičné a inovačné kapacity agropotravinárskych dodávateľov, ako aj výber pre spotrebiteľov. Komisia musí preto v strednodobom a dlhodobom horizonte zohľadniť tieto skutočnosti, aj ich dôsledky a nesmie sa sústreďovať výlučne na okamžitý prínos zníženia cien. Bolo by chybou domnievať sa, že nízke ceny potravín sú v záujme spotrebiteľov; spotrebiteľia majú väčší úžitok z reálnych cien, ktoré súčasne zaručujú kvalitu, množstvo výrobku a služby, ktoré očakávajú. Avšak snahy o zníženie výkyvov v cenách, sú správny prístup, ktorý zabezpečuje spoľahlivosť a predvídateľnosť v potravinovom dodávateľskom reťazci.

1.2. Európska únia sa snaží zaručiť, aby spotrebiteľia z dlhodobého hľadiska profitovali z bezpečných potravín. Na to je potrebná vysoká miera potravinovej sebestačnosti. Na druhej strane trvalo udržateľné poľnohospodárstvo je možné zaručiť iba pomocou výskumu a vývoja, inovácií a technologického rozvoja, a na to sú potrebné zdroje z SPP. Prístup k týmto zdrojom je však potrebné riadiť tak, aby sa podporovalo prispôbovanie sa trhovým podmienkam, ukladala povinnosť poskytovať informácie a spolupracovať a tiež podrobne zohľadňovať aspekty súvisiace s regionálnym rozvojom.

1.3. Rozšíriť rozsah pôsobnosti bude možné len po rozsiahlych sociálnych konzultáciách. V každej zo spomínaných oblastí treba vypracovať hĺbkové analýzy, stanoviť presný plán činnosti a určiť

kompetencie a zodpovednosti. Toto všetko je nevyhnutné, pretože akékoľvek opatrenie týkajúce sa cien potravín ovplyvňuje celý rad ďalších faktorov. Potraviny sú hlavným motorom sociálnej súdržnosti, majú veľký strategický význam a tešia sa značnej dôvere spotrebiteľa. V tomto kontexte treba podmienky ich výroby riadiť tak, aby z dlhodobého hľadiska neohrozovali trvalú udržateľnosť.

1.4. Nie je možné obmedzovať investície do základných komodít, ktoré zvyčajne prebiehajú prostredníctvom búr. Treba však nájsť spôsob, ako zmierniť vplyv tých faktorov, ktoré neodrážajú skutočný dopyt, pretože narušajú dodávateľský reťazec poľnohospodárskych výrobkov. Napriek tomu, že EÚ si je vedomá svojej zodpovednosti pokiaľ ide o zásobovanie potravinami v rozvojových krajinách, nesmie zabúdať na to, že jej hlavný záväzok spočíva v tom, aby svojim občanom zabezpečila kompletnú ponuku bezpečných potravín, čím zníži závislosť na svetových trhoch a posilní svoju sebestačnosť.

1.5. EHSV podporuje iniciatívu **skupiny na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho priemyslu**, ktorá bola zriadená rozhodnutím Komisie 28. apríla 2008 (2008/359/ES). So záujmom očakáva výsledky práce tejto skupiny, ktorej jedným z hlavných cieľov by malo byť dosiahnuť čo možno najväčšiu stabilitu agropotravinárskych trhov.

2. Oznámenie Komisie

2.1. Z dôvodu rýchleho rastu cien poľnohospodárskych komodít v druhom polroku 2007 sa rovnako výrazne zvýšili maloobchodné ceny potravín. Komisia na túto skutočnosť reagovala oznámením na tému: „Riešenie problematiky rastúcich cien potravín – Usmernenia pre opatrenia EÚ“ [KOM(2008) 321 v konečnom znení].

2.2. Komisia sa domnieva, že je veľmi dôležité identifikovať a riešiť problémy týkajúce sa regulácie a hospodárskej súťaže v rámci fungovania potravinového dodávateľského reťazca. Oznamenie sa skladá z piatich kapitol, v ktorých Komisia analyzuje situáciu a odporúča opatrenia na riešenie uvedených problémov.

2.3. Podľa tohto oznámenia bol nárast cien poľnohospodárskych komodít výsledkom spoločného pôsobenia štrukturálnych a dočasných faktorov. Štrukturálne faktory, akými sú napríklad celosvetový nárast počtu obyvateľov, rastúce príjmy v rozvíjajúcich sa ekonomikách a vývoj nových trhových odbytísk prispeli k nárastu celosvetového dopytu.

2.4. „Od augusta 2007 do júla 2008 predstavoval podiel inflácie cien potravín (okrem alkoholu a tabaku) na celkovej inflácii približne 1,0 percentuálneho bodu.“ Pozorované rozdiely vo vývoji cien medzi spracovanými a nespracovanými potravinami boli spôsobené hlavne ich „zložením“.

2.5. Európska komisia predpokladá, že inflácia cien potravín a podiel inflácie cien potravín na celkovej inflácii v priebehu budúcich dvoch rokoch poklesne.

2.6. Komisia sa domnieva, že obmedzenia poľnohospodárskych vývozov, ktoré zaviedli niektoré krajiny minulý rok, priniesli viac škody ako osohu, pretože sa nimi znemožnilo prijímanie signálov z trhu.

2.7. Od začiatku roka 2006 bol zaznamenaný výrazný nárast investičných tokov do trhov so základnými poľnohospodárskymi komoditami, o čom svedčí aj celkový počet nevyrovnaných termínových zmlúv v držbe účastníkov trhu.

2.8. Súčasťou oznámenia je tabuľka, ktorá zhŕňa praktiky, ktoré môžu viesť k obavám v oblasti hospodárskej súťaže, ako napr.:

- kartely,
- dohody o kúpe,
- zachovávanie cien pre ďalší predaj,
- nákup jednej značky,
- výrobky súkromnej značky maloobchodných podnikov,
- viazané obchody,
- dohody o výhradnej dodávke,
- certifikačné programy.

2.9. Na základe svojich analýz navrhuje Komisia cestovnú mapu na zlepšenie fungovania potravinového dodávateľského reťazca, ktorá pozostáva zo štyroch hlavných častí.

2.10. Komisia dúfa, že odporúčania skupiny na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho priemyslu, ktorá bola zriadená na jar 2008, by mali pomôcť potravinovému dodávateľskému reťazcu zlepšiť jeho celkovú konkurencieschopnosť.

2.11. S cieľom riešiť potenciálne antikonkurenčné praktiky, ktoré sú v kapitole 4označené ako problémové, bude Komisia v kontexte európskej siete pre hospodársku súťaž pokračovať v dialógu s národnými orgánmi pre hospodársku súťaž, aby sa zabezpečilo jednotné a dobre koordinované presadzovanie pravidiel hospodárskej súťaže v celej EÚ, v prospech európskych spotrebiteľov.

2.12. V súvislosti s revíziou nariadení na vnútroštátnej úrovni, a prípadne aj na úrovni EÚ, ktoré by mohli potenciálne spôsobovať problémy vzhľadom na fungovanie potravinového dodávateľského reťazca, uvádza Komisia nasledujúce predpisy a osvedčené postupy:

- predpisy obmedzujúce vstup nových spoločností na trh,
- predpisy obmedzujúce schopnosť podnikov konkurovať cenami, ktoré by mali byť zrevidované,
- postupy narušujúce vzťah medzi dodávateľmi a maloobchodníkmi, od ktorých by sa malo ustúpiť.

2.13. Z tohto dôvodu Komisia preskúma, spoločne s regulátormi komoditných trhov a v úzkom kontakte s regulačnými orgánmi krajín mimo EÚ (najmä s USA, kde sa nachádzajú najvýznamnejšie burzy), aké opatrenia by sa mali prijať, aby sa prispelo k zníženiu cenovej nestálosti na trhoch s poľnohospodárskymi komoditami.

2.14. Na základe tohto pracovného programu a súvisiacich opatrení Komisia prešetrí možnosť prijať aj ďalšie kroky a navrhuje, aby sa Európska rada k tejto veci vrátila v decembri 2008.

3. Všeobecné pripomienky

3.1. I keď štrukturálne faktory, ktoré spôsobili nárast cien poľnohospodárskych výrobkov sa v strednodobom výhlade nezmenia, fluktuácia cien zaznamenaná za posledné dva roky naznačuje, že trh s poľnohospodárskymi výrobkami bude musieť čeliť narastajúcej nestabilite cien. Súčasná hospodárska kríza výrazne ovplyvnila rast celosvetového dopytu, čo znamená, že vývoj z polovice roka 2007 sa môže hocikedy zopakovať. V jeho dôsledku by bol trh s poľnohospodárskymi výrobkami ešte nepredvídateľnejší. Ťažké je tiež prispôbiť sa (fiktívnemu) dopytu vyvolanému špekulatívnou manipuláciou cien, pretože by určite bola potrebná určitá miera flexibility, čo by bolo nekompatibilné s vlastnosťami a potenciálom poľnohospodárskej výroby.

3.2. Európska únia si je vedomá, že výkyvy poľnohospodárskych cien ovplyvňujú nielen celé odvetvie poľnohospodárstva, ale – prostredníctvom cien potravín – tiež spotrebiteľov. Zastaviť tieto výkyvy v cenách znamená, že musíme prehodnotiť postavenie odvetvia poľnohospodárstva v EÚ. Skupina na vysokej úrovni pre konkurencieschopnosť agropotravinárskeho priemyslu je vhodným fórom na hľadanie riešení tejto problematiky. V tomto kontexte potrebujeme objasniť: 1) budúcnosť poľnohospodárstva v EÚ, 2) budúce postavenie poľnohospodárstva v rámci politických stratégií EÚ, musíme tiež zvážiť 3) ako riešiť dôsledky otvorenia trhov a 4) ako obnoviť rovnováhu vo vzťahoch v rámci potravinového dodávateľského reťazca.

3.3. I keď v súvislosti s územnou špecializáciou v rámci EÚ nenastal od čias vytvorenia SPP žiadny pokrok, na medzinárodných trhoch existujú jasné signály, že tento jav prebieha. V dôsledku postupného otvárania trhov EÚ pre výrobky z tretích krajín vystavuje Únia svoje poľnohospodárske výrobky konkurencii, a to za nerovnakých podmienok. Výsledkom je, že európski výrobcovia strácajú podiel na trhoch. Zo strednodobého hľadiska by tento vývoj mohol vážne narušiť vidiecke hospodárstvo v Európe. Európska únia bude preto môcť pokračovať v tejto otvorenej obchodnej politike len ak zostanú zachované rôzne typy finančnej pomoci pre poľnohospodárov a budú zavedené vhodné stimuly na zachovanie úrovne výroby.

4. Konkrétne pripomienky

4.1. Vývoj cien poľnohospodárskych komodít a potravín

4.1.1. V období po kríze rast dopytu po poľnohospodárskych výrobkoch pravdepodobne opäť presiahne ponuku. V dôsledku toho budú tieto výrobky prítiažlivejšie pre rizikový kapitál. Výsledkom môže byť, že nastanú výkyvy v cenách, podobne ako v priebehu posledných dvoch rokov, pokiaľ rozdiely cien poľnohospodárskych výrobkov budú presahovať výnosy, ktoré ponúkajú iní účastníci finančného trhu. Na základe hospodárskych podmienok v období po kríze je riziko týchto rozdielov menšie ako v roku 2007. Napriek tomu sa v strednodobom časovom horizonte musíme pripraviť na pretrvávajúcu nestálosť cien.

4.1.2. Európsky parlament v uznesení z 26. marca 2009 (2008/2175(INI)) zdôraznil, že poľnohospodársky výrobca a spracovateľ dostávajú čoraz menší podiel z maloobchodnej ceny potravín. Z tohto vyplýva, že fluktuácie cien na začiatku dodávateľského reťazca budú mať len obmedzený alebo oneskorený vplyv na maloobchodné ceny.

Nárast cien potravín ovplyvňuje predovšetkým tých, ktorí mňajú veľkú časť svojich príjmov na potraviny. Tento jav je úzko spojený s hospodárskym rozvojom jednotlivých krajín, a preto bolo možné pozorovať, že nárast cien poľnohospodárskych výrobkov mal najväčší vplyv na infláciu v nových členských štátoch EÚ. V týchto krajinách, kde sú nízke príjmy, môžu výdavky na potraviny predstavovať až 40 – 50 % celkových výdavkov domácností.

4.1.3. V najbližších rokoch sa ceny potravín budú pravdepodobne pohybovať nad priemerom cien registrovaných v rokoch 2002 až 2006, ale pod úrovňou, ktorú dosahovali koncom roka 2007. Zároveň ostanú ceny extrémne nestále. Jedna z nevitáných zmien v posledných rokoch je väčšia citlivosť cien na trhové informácie. Keďže sa očakáva zvýšenie informovanosti na strane dopytu, aj na strane ponuky, výkyvy cien budú naďalej pretrvávať. Tu musia zohrávať dôležitú úlohu médiá, keďže účinné médiá podávajú trhom okamžité informácie o všetkom, čo sa vo svete deje.

4.1.4. Európski poľnohospodárski výrobcovia sa musia pripraviť na neustále zvyšovanie dopytu po poľnohospodárskych produktoch. Je potrebné zlepšiť kvalitu i kvantitu poľnohospodárskych výrobkov EÚ. SPP však nesie najväčšiu časť zodpovednosti za to, aby globálne otvorenie trhov EÚ neohrozilo

konkurencieschopnosť európskych agropotravinárskych odvetví. Európska únia potrebuje dlhodobú poľnohospodársku stratégiu, ktorá by určila, do akej miery má byť Spoločenstvo sebestačné, pokiaľ ide o jednotlivé poľnohospodárske produkty. Napriek tomu musíme prijať fakt, že v strednodobom časovom horizonte bude EÚ musieť mnohé výrobky dovážať.

4.2. Úloha špekulácií s cenami potravinových komodít

4.2.1. Kapitalizácia na svetových finančných trhoch prostredníctvom rôznych dôchodkových, investičných a štátnych fondov postupne rastie, cez firmy, ktoré realizujú swapové výmeny, banky a nadnárodné konglomeráty. Pre ich veľkosť majú títo účastníci veľký vplyv na trhy, na ktorých pôsobia. Keďže pri tradičných investíciách nedosahovali uspokojivé výsledky, obrátili sa na komoditné trhy.

4.2.2. Vzhľadom na špekulatívny charakter vysoko rizikových investícií, majú tieto len krátkodobý vplyv na ceny, nie dlhodobý. Poľnohospodárstvo musí zohľadňovať tento vývoj, ako aj vývoj na finančných trhoch vo všeobecnosti. Produkty finančných trhov, ktoré spôsobujú veľké pohyby cien poľnohospodárskych výrobkov bez toho, aby odrážali skutočné výrobné toky, majú nepriaznivý vplyv na pohyby cien na fyzických trhoch.

4.3. Fungovanie potravinového dodávateľského reťazca

4.3.1. Ako tiež uvádza Komisia vo svojom pracovnom dokumente na túto tému [SEC(2008) 2972], existuje úzka súvislosť medzi dianím na poľnohospodárskych trhoch počas uplynulých dvoch rokov a narušením fungovania potravinového dodávateľského reťazca. Rozdelenie zisku z poľnohospodárskych výrobkov v rámci dodávateľského reťazca jasne odráža schopnosť jednotlivých článkov reťazca obhájiť vlastné záujmy.

4.3.2. Orgány pre hospodársku súťaž, ktorých zámerom je zhodnotiť negatívny dosah konsolidačného procesu na hospodársku súťaž v rámci potravinového dodávateľského reťazca, by sa mohli ocitnúť v pomerne zložitej situácii. Je dôležité zamerať sa na postupy narúšajúce hospodársku súťaž a na problémy týkajúce sa hospodárskej súťaže, na ktoré upozorňuje Komisia a ktoré sa vyskytujú medzi dodávateľmi poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov a obchodným článkom výrobného reťazca, aby sa situácia prispôbila hospodárskym a trhovým podmienkam. Ako podotýka Komisia, je dôležité, aby sa v celej EÚ koherentne a koordinovane posilnili pravidlá hospodárskej súťaže. Potravinový dodávateľský reťazec je dostatočne rozdrobený na to, aby zabezpečil, že jednotlivé transakcie nebudú mať negatívny dosah na hospodársku súťaž z hľadiska jednotného trhu. Postupy rozoberané v tomto dokumente môžu mať v prípade konkrétnych krajín a produktov a určitého stupňa koncentrácie závažný negatívny vplyv na hospodársku súťaž. Ak sa objavia spracovateľské kapacity, ktoré môžu vzhľadom na úspory z rozsahu získať dominantné postavenie na trhu s nejakým konkrétnym produktom, mohlo by to viesť k obmedzeniu spotrebiteľského výberu

a vytlačení malých a stredných podnikov z trhu. Deje sa tak najmä odvtedy, keď na trhu získali výrazný vplyv súkromné značky maloobchodných podnikov. Súčasné dominantné postavenie cenovej konkurencieschopnosti v obchodnej politike podnikov môže zároveň viesť k zníženiu výživovej hodnoty produktov. Hoci miera bezpečnosti potravín stúpa, nahrádzaním prírodných zložiek umelými, ktoré majú nižšiu výživovú hodnotu, postupne klesá schopnosť potravín uspokojiť potreby spotrebiteľov z hľadiska vysokokvalitnej výživy.

4.3.3. Podľa nášho návrhu by sa mali spôsoby náhrady výdavkov, ktoré používajú veľké maloobchodné podniky, doplniť do zoznamu postupov narúšajúcich hospodársku súťaž, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 1. Tieto spôsoby umožňujú oddeliť na jednej strane dodávateľské ceny od skutočných nákladov a na strane druhej nákupné ceny, ktoré platia maloobchodní predajcovia, od spotrebiteľských cien. V dôsledku toho sú referenčné ceny stanovené na nerealisticky nízkej úrovni, hlboko pod úrovňou, ktorú by bolo možné dosiahnuť zvýšením efektivity. Postupy narúšajúce hospodársku súťaž, ako sú kartely a dohody o výhradnej dodávke, sú jednoznačne neprijateľné, rovnako ako využívanie dominantného postavenia na jednostranné určovanie podmienok dodávateľom. Táto metóda dvojitej marže – maloobchodní predajcovia majú vysoké ziskové marže nielen od zákazníkov, ale aj od dodávateľov, a to vďaka náhradám – zakrýva informácie o obchodných maržiach a prispieva k narúšaniu rozdelenia príjmov z potravinového dodávateľského reťazca. Ide o postup narúšajúci hospodársku súťaž, pretože dodávateľov núti, aby sa prispôbili cene, ktorá veľmi nezodpovedá výrobným nákladom.

4.3.4. EHSV v plnej miere súhlasí s obavami, ktoré Komisia vyjadřila v súvislosti s niektorými postupmi narúšajúcimi hospodársku súťaž, ktoré môžu narúšať fungovanie potravinového dodávateľského reťazca. V tejto súvislosti sa zdá byť jasné, že väčšiu pozornosť treba venovať otázke nerovnakého postavenia medzi výrobcami, spracovateľmi a maloobchodnými predajcami. Sústreďovanie moci v posledných článkoch reťazca stavia maloobchodných predajcov do dominantnej pozície voči výrobcam a spracovateľom a umožňuje im tak uplatňovať nežiaduce postupy zneužívania. Vzhľadom na uvedené skutočnosti by sa náš prístup k spokojnosti spotrebiteľov nemal zameriavať iba na dosahovanie nižších cien z krátkodobého hľadiska, ale aj z hľadiska dlhodobého. Zároveň by mal zohľadňovať priame aj nepriame dôsledky, aby bolo možné predísť finančným ťažkostiam dodávateľov, nedostatočným inováciám, obmedzenému výberu a – z dlhodobého hľadiska – dokonca aj vyšším cenám.

5. Plán na zlepšenie fungovania dodávateľského reťazca

5.1. Zabezpečenie náležitého rozdelenia odmien na všetkých úrovniach potravinového dodávateľského reťazca je veľmi zložitá úloha a mnohé jej aspekty si vyžadujú rozsiahle zásahy do trhových postupov. Takého opatrenia sú však nevyhnutné na to, aby bolo možné zvýšiť konkurencieschopnosť európskych potravín na reálnom základe.

5.1.1. EHSV víta, že sa Komisia usiluje o dosiahnutie transparentnosti trhov. Lepšie pochopenie mechanizmov fungovania trhu a úlohy jednotlivých článkov reťazca bude vždy užitočné. Je veľmi dôležité vykonať podrobnú analýzu tohto reťazca, aby v prípade potreby – ak by sa v reťazci vyskytli nejaké nedostatky alebo

by bol narušený – mohli príslušné orgány prijať potrebné opatrenia. EHSV preto dôrazne podporuje postup, ktorý Komisia navrhla v oznámení, a pri jeho uplatňovaní bude v plnom rozsahu spolupracovať.

Komisia by však mala zohľadniť skutočnosť, že podmienky sa medzi jednotlivými odvetviami a dokonca aj krajinami líšia, a preto sú odlišné aj faktory, ktoré určujú ceny, pričom ich charakter je skôr dynamický než statický.

Všetko úsilie Komisie zamerané na navrhnutie a vytvorenie stáleho nástroja na monitorovanie cien potravín a rozdelenia príjmov v rámci reťazca by malo vychádzať z týchto faktov a jeho výsledky by sa mali považovať skôr za referenčné údaje než za nespochybniteľnú pravdu.

5.1.2. Konkurencieschopnosť potravinového dodávateľského reťazca je možné zvýšiť iba pomocou podstatne intenzívnejšej spolupráce v rámci reťazca. Samotný pojem „reťazec“ indikuje, že každý článok spolupracuje výlučne so susediacimi článkami, pričom skutočnú efektivitu možno zaručiť len vtedy, ak všetci pracujú spoločne a v spoločnom záujme. Ak sme skutočne presvedčení o tom, že potreby spotrebiteľov by mali prostredníctvom produktov určovať podmienky, za ktorých funguje potravinový dodávateľský reťazec, mali by sa účastníci reťazca vážne zamyslieť.

5.1.3. Európska únia musí prijať skutočnosť, že mnohé faktory uvedené v oznámení Komisie nemožno riešiť pomocou opatrení politiky hospodárskej súťaže. Harmonizácia právnych predpisov týkajúcich sa hospodárskej súťaže a spolupráca medzi orgánmi pre hospodársku súťaž sú účinné len vtedy, ak ide o klasické prípadne postupy narúšajúcich hospodársku súťaž (ako sú kartely a zavádzajúca reklama). Zo skúseností vyplýva, že vzhľadom na zložitú vzájomnú závislosť zúčastnených strán nie je právo hospodárskej súťaže vhodným prostriedkom na riešenie situácií uvedených v tabuľke č. 1. Vplyv niektorých maloobchodných reťazcov na trh nie je dôvodom na zásah orgánov pre hospodársku súťaž na úrovni Spoločenstva. Je však závažným faktom, že z hľadiska dodávateľov sa závislosť od jednotlivých maloobchodných predajcov a nákupných centier stala rozhodujúcim faktorom ich udržania sa na trhu. V dôsledku toho sa spolupráca medzi maloobchodnými predajcami a dodávateľmi stala jednostrannou záležitosťou.

Prísnejšie postihy v rámci práva hospodárskej súťaže by zároveň účinne odrádzali od postupov, ktorých súčasťou je zavádzanie spotrebiteľov.

V nasledujúcich rokoch bude práca na revízii ochrany spotrebiteľov pokračovať. Ide o otázku kvality potravín, ktoré sa vďaka otvorenejším trhom dostávajú na jednotný trh z tretích krajín, a tiež o podmienky výroby týchto potravín. Nárast dovozu odráža okrem iného aj zameranie sa na ceny a nižšie výdavky za potraviny. To však so sebou prináša zvýšené riziko z hľadiska nižšej bezpečnosti potravín a ochrany spotrebiteľa, pretože mnohé dovážané potraviny pochádzajú z oblastí, kde je kultúra potravinárskej výroby na oveľa nižšej úrovni ako v Európe.

5.1.4. Do obchodnej politiky maloobchodných predajcov nemožno veľmi zasahovať. Mali by sme však identifikovať všetky možné kroky, ktoré by prispeli k zmene zamerania obchodnej politiky veľkých maloobchodných podnikov na znižovanie cien (alebo v niektorých prípadoch na dosiahnutie najnižšej ceny). Toto zameranie stojí za súčasným nevyváženým rozdelením príjmov v rámci potravinového dodávateľského reťazca a zároveň ovplyvňuje postoje spotrebiteľov.

5.1.5. Európska únia bude môcť účinne napraviť nedostatky potravinového dodávateľského reťazca a zvýšiť jeho efektívnosť len vtedy, ak bude mať k dispozícii potrebné informácie. Ďalšou dôležitou úlohou EÚ je zlepšiť informovanosť európskych spotrebiteľov, aby sa mohli rozhodovať na základe úplnejších informácií. Z hľadiska prežitia a udržateľného rozvoja európskeho poľnohospodárstva a potravinárstva sú spotrebiteľia rozhodujúcim činiteľom. Informovanosť európskych spotrebiteľov by mohla prispieť k uplatňovaniu jednej z hlavných zásad Spoločenstva, a to k uprednostňovaniu výrobkov Spoločenstva – zásady, ktorá bola počas rokovaní GATT a WTO nevyhnutne zatlačená do úzadia.

Pri vypracovávaní nástroja na monitorovanie musíme zohľadniť stimuly pre subjekty pôsobiace na trhu, aby mal systém k dispozícii spoľahlivé informácie. To by mohlo zahŕňať napríklad

daňové kontroly, daňové úľavy a dotácie. Transparentnosť sa nedá reálne zabezpečiť na báze dobrovoľnosti.

5.1.6. V záujme zmiernenia negatívnych dosahov špekulácií by sme mali zvážiť možnosť zavedenia regulačných opatrení, aby boli na trhoch s cennými papiermi povolené len transakcie, ktoré sú zabezpečené tovarom. Súčasný trhový postupy totiž umožňujú aj veľmi obmedzeným tokom tovaru výrazne ovplyvňovať trhové ceny, čo sa následne prejavuje kolísaním cien na fyzickom trhu.

5.1.7. Kratšie potravinové dodávateľské reťazce

Zníženie počtu spojovacích článkov medzi poľnohospodárskymi výrobcami a spotrebiteľmi by mohlo prispieť k efektívnejšiemu fungovaniu reťazca. Podľa vzoru programov distribúcie mlieka a ovocia školákom by sa mali podnecovať priame väzby medzi výrobcami a spotrebiteľmi. Jedným z najevidentnejších spôsobov, ako to dosiahnuť, je podpora tradičných poľnohospodárskych trhov. Okrem mnohých iných výhod by to prispelo k zachovaniu vidieckeho štýlu života a udržaniu prevádzky malých a stredne veľkých poľnohospodárskych podnikov.

V Bruseli 5. novembra 2009

Prededa
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI
